

طراحی الگوی خود مدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی با رویکرد تحقق حاکمیت منابع انسانی

کریم اسکندری^۱، شادی عرفای جمشیدی^۲، شیدا عرفای جمشیدی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۲/۱۴

چکیده

هدف این پژوهش طراحی الگوی خود مدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی با رویکرد تحقق حاکمیت منابع انسانی است که به منظور رسیدن به این هدف ابعاد خودمدیریتی از نگاه اسلام و قرآن و همچنین مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مورد بررسی قرار گرفت. روش پژوهش مطالعه، در حیطه پژوهش‌های کیفی و با استفاده از روش تحلیل مضمون است. داده‌های پژوهش، متون، یادداشت‌ها و پژوهش‌های پیشین در زمینه طراحی الگوی خود مدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی با تأکید بر مکتب فکری شهید قاسم سلیمانی است. نتایج تحلیل داده‌ها به شناسایی ۱۵۳ کد (شاخص)، ۱۴ مفهوم و پنج مقوله منجر شد. با توجه به نتایج پژوهش ابعاد طراحی الگوی خودمدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی با تأکید بر مکتب فکری شهید قاسم سلیمانی در پنج مقوله: مدیریت روحی- روانی (خودشناسی، خودارزیابی، خودکنترلی، خودباوری و قوه تفکر)، مدیریت فیزیکی- جسمی (تحرک جسمی، آراستگی جسمی و سلامت جسمی)، مدیریت رفتاری- شخصیتی (ویژگی‌های باطنی و ویژگی‌های ارتباطی)، مدیریت معنوی- اعتقادی (نگرش معنوی- اعتقادی و رفتار معنوی- اعتقادی) و مدیریت خودآموزی (توسعه فردی و توسعه تخصصی) تقسیم‌بندی شدند.

۱. نویسنده مسئول: استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

Email: Skandarik@pnu.ac.ir

۲. گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

Email: Shadiofjamshidi@gmail.com

۳. گروه اقتصاد، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران.

Email: Sheidajamshidii@gmail.com

مقدمه

امروزه یکی از دغدغه‌های اصلی حکومت‌ها، داشتن مدیران و فرماندهان کارآمد و لایق است تا توان توسعه و بالندگی خود را افزایش دهند (دهقانی‌پوده و پاشایی‌هولاسو، ۱۳۹۹: ۱۴)، به‌گونه‌ای که امام علی (علیه‌السلام) سزاوارترین مردم به فرماندهی را تواناترین شخص بر اجرای کارها و داناترین آن‌ها به فرمان خداوند در فهم مسائل می‌داند (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۷۲). از جمله مسائلی که در حوزه مدیریت و رهبری سازمانی از دیدگاه نظریه‌پردازان غربی بسیار به آن پرداخته شده، موضوع رهبری و مدیریت بر خود و تقدم آن بر مدیریت و رهبری دیگران است. در آموزه‌های دین اسلام نیز به موضوع پرداختن به خود پیش از پرداختن به دیگران اشاره شده است. در واقع، دین اسلام سرشار از آموزه‌هایی است که روح وجودی آن پرداختن به خود و همچنین تقدم پرداختن به خود قبل از دیگران است که از آن جمله می‌توان به آیه: «یا ایها الذین آمنوا علیکم انفسکم... ای کسانی که ایمان آورده‌اید بر خود توجه کنید و مراقب خود باشید» (سوره مائده، آیه ۱۰۵) اشاره کرد (عطائی و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۸). مطابق اصل دوم قانون اساسی، جمهوری اسلامی نظامی است بر پایه معنویات و براساس اصل نه قانون اساسی، دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای دستیابی به اهداف مذکور همه امکانات خود را به‌کار گیرد و مدیران عالی موظف هستند برای تحقق این اهداف سبک مدیریتی خود را اجرایی کنند. ضعف مدیران رده‌های بالا در زمینه‌های اعتقادی، ارزشی، فرهنگی و دانش تخصصی می‌تواند مشکلات فراوانی را در راستای تحقق اهداف نظام اسلامی ایجاد کند. از سوی دیگر رهبر انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) بارها به اتخاذ الگوی مطلوب مدیریتی از سوی مسئولان نظام تأکید و مدیریت جهادی را راهکار حل مسائل جامعه مطرح کرده‌اند (محمدظاهری، ۱۳۹۹). از این‌رو خودسازی، یکی از ویژگی‌های بارز انسان‌های شایسته است که در آن انسان‌ها نه تنها با رذایل اخلاقی نفس خویش به مبارزه می‌پردازند؛ بلکه سجایا و اخلاق نیکو را در خویش، تقویت می‌کنند. حضرت علی (علیه‌السلام) درباره بهترین و دوست داشتنی‌ترین بندگان، چنین فرموده است: «ای بندگان خدا، همانا بهترین و محبوب‌ترین بنده نزد خدا، بنده‌ای است که خدا او را در پیکار با نفس، یاری داده است؛ کسی که جامه زیرین او اندوه و لباس روین او ترس از خداست، چراغ هدایت در قلبش روشن شده و وسایل لازم برای روزی او فراهم آمده و دوری‌ها و دشواری‌ها را بر خود نزدیک و آسان ساخته است. حقیقت‌های دنیا را با چشم دل نگریسته، همواره به یاد خدا بوده و اعمال نیکو، فراوان انجام داده است (نهج‌البلاغه، خطبه ۸۷)» (قریب‌گرکانی و واشقانی‌فراهانی،

۱۳۹۳: ۲۸). از نظر قرآن کریم، انسان همه کمالات را بالقوه دارد (اسراء، آیه ۱۰۰؛ کهف، آیه ۵۶ و معارج، آیه ۱۹) و باید آن‌ها را به فعلیت برساند و این خود اوست که باید سازنده و معمار خویشتن باشد (رضائیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۶). از آنجاکه یکی از اهداف مدیریت فرهنگی اسلامی، هدایت انسان‌ها به سوی سعادت است، برای رسیدن به این هدف، به مدیرانی نیاز است که هدف و ابزار رسیدن به آن را خوب بشناسند. شهید مطهری (ره) در این باره می‌فرماید: «مدیریت صحیح از ضعیف‌ترین ملت‌های دنیا، قوی‌ترین ملت‌ها را می‌سازد.» آنچه‌ان که رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌و آله و سلم) عمل کرد، این معجزه رهبری است (مطهری، ۱۳۸۸، در فرزندگی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲). با توجه به اهمیت موضوع خودمدیریتی در اسلام و قرآن و نظر به الگوگیری از مردان بزرگ در راستای شناخت بهتر مبحث خودمدیریتی به منظور شناخت و درک هر چه بهتر آن و فرمایش حضرت امام خامنه‌ای (مدظل‌العالی) درباره شهید سلیمانی: «به شهید حاج قاسم به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس‌آموز نگاه کنیم (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷)» (دهقانی‌پوده و پاشایی‌هولاسو، ۱۳۹۹: ۱۴) و نبود پژوهشی که طراحی الگوی خود مدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی با رویکرد تحقق حاکمیت منابع انسانی مورد بررسی قرار دهد از این رو انجام پژوهش در این زمینه ضروری است تا ابعاد خودمدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی جهت طراحی الگوی خودمدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی با تأکید بر مکتب فکری شهید قاسم سلیمانی مورد بررسی قرار گیرد؛ بنابراین، پژوهش حاضر با استفاده از روش تحلیل مضمون سعی در شناسایی مؤلفه‌های الگوی خودمدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی با رویکرد تحقق حاکمیت منابع انسانی دارد.

مبانی نظری

پیشینه‌شناسی

پیشینه پژوهش حاضر بر مبنای تحقیقات انجام گرفته در حیطه موضوعات مدیریت بر خویشتن در اسلام، قرآن و متون اسلامی می‌باشد:

جدول (۱). مبانی تجربی پژوهش (منبع: یافته‌های تحقیق)

نام و نام خانوادگی	عنوان	یافته‌ها
محمدظاهری (۱۳۹۹)	ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی	مبانی اعتقادی به‌عنوان اثرگذارترین مضمون در سطح چهارم، زمینه‌های فردی در سطح سوم، مشی‌های سیاسی فرهنگی اقتصادی و سیاسی در سطح دوم و زمینه‌های شغلی به‌عنوان اثرپذیرترین مضمون در الگوی پیشنهادی در سطح اول قرار گرفت. پیشنهاد می‌شود مدیران عالی از ویژگی‌هایی همچون روحیه انقلابی، وحدت‌آفرینی بین مسئولان و مسئولیت‌پذیری این شهید تأثیر بیشتری بپذیرند.
علائی و همکاران (۱۳۹۹)	طراحی الگوی خود رهبری از دیدگاه قرآن کریم	مضمون‌های فراگیر در چهار دسته مفهوم اصلی خودرهبری، پیش‌نیازهای خودرهبری، راهبردها و روش‌های خودرهبری و نتایج خودرهبری طبقه بندی شد. در بخش مفهوم اصلی خودرهبری، پنج مضمون عالی ارزیابی خود، انگیزه‌دهی به خود، به‌چالش کشیدن خود، بهبود مستمر خود و حفظ و کنترل خود شناسایی شد. در بخش پیش‌نیازهای خود رهبری، هفت مضمون عالی شناخت و ارتباط با خود، شناخت و ارتباط با خدا، شناخت مخالفان و دشمنان، فعال‌سازی ورودی‌های ادراکی، عوامل درونی مؤثر، عوامل بیرونی مؤثر و درک ضرورت خودرهبری تبیین گردید. در بخش راهبرد و روش خودرهبری، چهار مضمون عالی راهبردهای ذهنی، رفتاری، ذهنی- رفتاری و اخلاقی شناسایی و در نهایت در بخش نتایج خودرهبری، سه مضمون عالی نتایج دنیوی، نتایج اخروی و نتایج دنیوی اخروی شناسایی و تبیین شد.
پورمجبوب و همکاران (۱۳۹۹)	شناسایی مؤلفه‌های سازمان اخلاقی از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه	مضمون فراگیر عوامل سازمانی شامل مضمون‌های سازمان‌دهنده شایسته‌سالاری، آموزش اصول اخلاقی، تصمیم‌گیری مشارکتی، استفاده صحیح از منابع سازمانی، رعایت اعتدال، عدالت سازمانی، پیش‌بینی‌پذیری، ایجاد نظام تشویق و تنبیه براساس عملکرد و ایجاد واحدهای نظارتی را مورد توجه قرار داده است و مؤلفه‌های انسانی، مضمون‌های سازمان‌دهنده رفتار شهروندی سازمانی، پرهیز از رفتارهای آمرانه، عملکرد اخلاقی، حفظ احترام افراد، رعایت حریم خصوصی افراد، حفظ عزت نفس، سوءاستفاده نکردن از پست و مقام را مد نظر دارد.

نام و نام خانوادگی	عنوان	یافته‌ها
دهقانی‌پوده و پاشایی‌هولاسو (۱۳۹۹)	تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی	مکتب این شهید و الامقام در پنج بُعد «معنوی و ارزشی»، «فردی و رفتاری»، «فرماندهی و مدیریتی»، «نظامی» و «تأثیرگذاری (عملکردی)»، مشخص شد و در نهایت نتیجه گرفته شد که پیامد مکتب سلیمانی، «پیامد و شهادت» است.
محمدی و همکاران (۱۳۹۹)	مدیریتی مبتنی بر نهج‌البلاغه، راهبرد فرهنگی اجرای الگوی پیشرفت	سه بخش اساسی کنترل نفس، تربیت نفس و رفتار و اخلاق عملی مورد شناسایی قرار گرفته است در نهایت الگوی نظری خود مدیریتی به همراه راهکارهای هر بخش ارائه شده است.
مقدم‌نیا (۱۳۹۸)	رابطه بین معنویت و خودمدیریتی در بین جانبازان دفاع مقدس استان سمنان	مؤلفه‌های معنویت در تئوری میلین شامل: کار معنی‌دار، احساس همبستگی و همسویی ارزش و همچنین مؤلفه‌های خودمدیریتی شامل: تعیین تجسم عملکرد موفقیت‌آمیز، تعیین هدف شخصی، گفتگو با خود، خودتشویقی، خودتنبیهی، تمرکز بر پاداش‌های طبیعی، کمک به خویش‌ن، ارزیابی باورها و فرضیات و خودنگری است که نتایج تجزیه و تحلیل آماری نشان می‌دهد رابطه مثبتی بین معنویت و خودمدیریتی وجود دارد.
صناعی و شیخ الاسلامی کندلوسی (۱۳۹۷)	دستاوردهای تفکر اسلامی با رویکرد نظام‌مند در مدیریت	نگرش اسلامی با الهام گرفتن از قرآن کریم، سنت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و سیره معصومین (علیه‌السلام) در مدیریت معنوی و فراذهنی بوده و به صورت تعاملی به ارتباط بین امور و پدیده‌ها توجه می‌نماید. این نگرش می‌تواند تفکر نظام‌مند را به‌عنوان یکی از کارآمدترین نگرش‌ها در زمینه مدیریت سازمان‌ها معرفی نماید.
ترک‌زاده و پیری نژاد (۱۳۹۵)	قواعد ساده رفتار از نگاه قرآن کریم (مطالعه موردی سوره بقره): کاربری در سازمان و مدیریت	نگارندگان به هشت قاعده رفتاری ساده به شرح قاعده هدایت، قاعده پیروی، قاعده مجازات، قاعده ظلم‌ستیزی، قاعده رحمت، قاعده پاداش، قاعده سپاس و قدردانی و قاعده وضع قوانین و تابعیت دستورات الهی دست یافتند. در نهایت، با به‌کارگیری مضامین نهفته در هر آیه، به بیان دلالت‌های کاربردی آن‌ها در سازمان‌ها پرداخته شد. این پژوهش می‌تواند افزون بر توسعه دانش نظری موجود، نقش مؤثری در راستای اسلامی شدن سازمان‌ها و همگون‌سازی با فضای بومی کشور ایفا نماید.
موسوی و رضوی دوست (۱۳۹۴)	راهکارهای خود مدیریتی انسان در	مقصود از خود مدیریتی برنامه‌ریزی و مدیریت زندگی به‌منظور دستیابی به هدف خلقت خود است. در اسلام مصادیقی نظیر کار و فعالیت، ورزش،

نام و نام خانوادگی	عنوان	یافته‌ها
	زندگی فردی از نگاه قرآن و روایات	مسافرت و... به منظور دستیابی به بهره‌وری و مدیریت صحیح و کارآمد زمان سفارش شده است.
قریب‌گرانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)	بررسی تطبیقی مبانی خودمدیریتی در ادبیات مدیریت و متون اسلامی با تأکید بر نهج البلاغه	معیارهای خودمدیریتی با تأکید بر نظر خوش‌بینانه از طبیعت انسان و برپایه کامل‌ترین نظریه‌های کلاسیک و نوین مدیریت در خصوص انسان بالغ بیان شد و در یک زنجیره متصل به هم عنوان گردید که چنانچه فرد به شخصیت خودشکوفا و بالغ برسد و با استفاده از خودانگیزی و نگرش مطلوب، برترین نظام ارزشی را برگزیند و با تکیه بر یادگیری درونی قادر به تصمیم‌گیری شهودی گردد، در واقع، توانسته است از بعد رفتار فردی مکانیزم‌های خودمدیریتی را در خود تقویت نماید و زمینه‌ساز ایجاد متغیرهای خودمدیریتی مؤثر در رفتار گروهی همچون قدرت کاریزماتیک، ایجاد فرهنگ خودیابی و یادگیری رفتار سیاسی اخلاقی گردد که در نهایت می‌تواند فرد را به سوی رهبری اصیل هدایت نماید.
رضائیان و همکاران (۱۳۹۳)	الگوی عملی مدیریت خویشتن؛ مبتنی بر کتاب چهل حدیث حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه)	مدیریت خویشتن، دارای دو سطح است: اول، ناظر به ساحت ملکی انسان است و با اداره قوای ظاهری و اصلاح اعمال و رفتار، تلازم دارد. دوم به ساحت ملکوتی انسان مربوط و با اداره قوای سه‌گانه واهمه، شهویه و غضطیه و اصلاح ملکات نفسانی، متلازم است. راهکارهای مدیریت خویشتن در سطح اول عبارت است از تفکر، عزم، مشارطه، مراقبه، محاسبه و تذکر و راهکارها و راهبردهای سطح دوم عبارت است از حفظ خیال، موازنه و اصلاح ملکات نفسانی که خود شامل راهکار علمی و عملی می‌شود.
فرزندی و همکاران (۱۳۹۲)	بررسی توانایی‌های مدیریتی و ویژگی‌های فردی مورد نیاز مدیران فرهنگی «مطالعه موردی: شهید آیت‌الله محلاتی (رحمه الله علیه)	در حوزه فرهنگ مدیرانی موفق‌تر هستند که از توانایی‌های علمی تخصصی، روحی- روانی، جسمی- فیزیکی و فکری- ذهنی و ویژگی‌های فردی (شامل ویژگی‌های اخلاقی، فکری و شخصیتی و عبودیت و عمل صالح) و ویژگی‌های مکتبی (شامل ولایت‌مداری و ولایت‌محوری، بصیرت و عمل انقلابی و روحیه جهادی و عاشورایی) بالاتری برخوردار باشند.
رضایی‌زاده و همکاران (۱۳۹۰)	مقایسه خودمدیریتی مدیران نظام اداری کشور و مقایسه آن با	مدیران در دو حوزه خدماتی اجتماعی و فرهنگی به ترتیب حائز امتیاز بیشتر و کمتر خودمدیریتی شده‌اند. در زمینه شاخص‌های نیت و عمل خالص، درک فوق حسی و عبادت نسبت به سایر شاخص‌ها، خودمدیریتی

نام و نام خانوادگی	عنوان	یافته‌ها
	خودمدیریتی حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه)	مدیران تفاوت بیشتری با خودمدیریتی حضرت امام دارد و در زمینه زیرشاخص‌های تجربه معنوی، پیش‌بینی آینده، عدم انتظار پاداش و تشویق از دیگران، گوش دادن به شکایات و انتقادات دیگران و زمان معنوی نسبت به سایر زیرشاخص‌ها، خودمدیریتی مدیران تفاوت بیشتری با خود مدیریتی حضرت امام دارد.
توانایی و سلیم‌زاده (۱۳۸۹)	بررسی تأثیر مثبت اندیشی از دیدگاه قرآن و حدیث	عوامل متعددی وجود دارد که زمینه‌ساز مثبت‌اندیشی بوده و در بروز آن مؤثر هستند. همچنین عواملی وجود دارند که مانع مثبت‌اندیشی انسان‌ها می‌شوند. این عوامل می‌توانند از درون وجود انسان بروز کرده و یا عوامل خارجی باشند. از سوی دیگر انسان می‌تواند با راهکارهایی نگرش مثبت را در خود تقویت نموده و به سوی موفقیت گام بردارد. آیات قرآن کریم و سخنان اهل بیت (علیه‌السلام) این نوع نگرش را تأیید می‌نمایند.
یزدان پناه و همکاران (۱۳۸۹)	بازشناسی ابعاد رفتاری رهبران بزرگ، با برداشت از ویژگی‌های خودمدیریتی حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه)	در مجموعه رفتارهای ایشان، شاخص‌هایی نظیر: نظم، نیت و عمل خالص، کنترل امیال، ساده‌زیستی، ظاهر مناسب، رژیم غذایی مناسب، ورزش، مدیریت بیماری و تجدید قوای جسمی در سطح کاملاً مطلوب مشاهده شده است.

مفهوم‌شناسی

خودمدیریتی: خودمدیریتی^۱ سنگ اساسی است که سایر مهارت‌های مدیریت بر روی آن بنا می‌شود؛ به عبارت دیگر: مهارت‌های درون‌شخصی، مقدمه مهارت‌های بین‌شخصی و شناخت و اداره دیگران، مستلزم شناخت و اداره خود است (یزدان پناه و همکاران، ۱۳۸۹). مدیریت بر خویشتن از رویکردهای نوین مدیریتی است که با اصطلاحات مشابه خودمدیریتی، رهبری خویشتن، خودکنترلی و مدیریت بر خود توسط پژوهشگران مورد توجه قرار گرفته است. این حوزه علمی که یک حوزه میان‌رشته‌ای روانشناسی و مدیریت است از جنبه‌های مختلف مانند کنترل جنبه‌های درونی یعنی افکار، احساسات و جنبه‌های بیرونی یعنی رفتار فردی مورد توجه قرار گرفته است. مدیریت بر خویشتن عبارت است

1. Self Management

از کنترل و هدایت واکنش‌های هیجانی و احساسات در برابر افراد و در موقعیت‌های مختلف که از این طریق قادر به واکنش مثبت و مؤثر بوده که وابسته به خودآگاهی و کنترل رفتار خویش است. راهکارهای متفاوتی نیز از سوی روانشناسان برای مدیریت بر خویشتن مورد توجه قرار گرفته است که از جمله می‌توان به هدف‌گذاری، قرارداد با خود، خودتنبیهی و خودتشویقی اشاره کرد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۶۱). نظریه‌پردازان مدیریت در زمینه مدیریت خویشتن از عناوین مختلفی مانند مدیریت درونی، خودمدیریتی، خودکنترلی، رهبری خویشتن و... استفاده کرده‌اند و رویکردهایی مانند رفتار، تمرکز و «خود» متفاوتی را مورد توجه قرار داده‌اند. برخی بر جنبه‌های بیرونی توجه کرده و برخی به جنبه‌های درونی‌تری مانند افکار و احساسات پرداخته‌اند (رضائیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۶).

با گسترش تحقیقات در زمینه خودمدیریتی برخی رویکردها در تعریف این مفهوم مورد استفاده قرار گرفت که رضایی‌زاده (۱۳۸۶) این رویکردها را در پنج دسته کلی به‌صورت زیر ارائه کرده است:

جدول (۲). رویکردهای مختلف در تعاریف مدیریت بر خود (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۶۱)

ردیف	رویکرد	نظریه‌پردازان	مفهوم خودمدیریتی
۱	رفتارگرا	لوتانز، استیرز، جوکیوس	کنترل رفتار خود و ایجاد تغییر در آن
۲	درون‌گرا	دین‌تی، رابینز، گردن، بنیس	شناخت و استفاده مؤثر از افکار و احساسات خود
۳	رفتارگرا-درون‌گرا	سیمز و مانز، بروس، دراگر	ایجاد تعادل تغییر و تکامل در ابعاد مختلف وجودی خود
۴	جامع‌نگر	کاوالری، فیرون، کوک	برنامه‌ریزی برای تمام ابعاد خود و زندگی خود
۵	کلیت‌گرا	رضایی‌زاده	کنترل رفتار خود به‌منظور شناخت و استفاده بهینه از تمام نیروها و کلیه ابعاد وجودی خود

از طرفی از نظر قرآن کریم، انسان همه کمالات را بالقوه دارد و باید آن‌ها را به فعلیت برساند و این خود اوست که باید سازنده و معمار خویشتن باشد (اسراء آیه ۱۰۰، کهف آیه ۵۶، معارج آیه ۱۹). همچنین، انسان از آن‌جهت که انسان است، عقل و اراده دارد و صددرصد مجبور و تحت تأثیر عوامل خارجی قرار نمی‌گیرد؛ بلکه درنهایت خود اوست که درباره خود تصمیم می‌گیرد. دستیابی به «اهداف» عالی و الهی از قبیل رشد، تعالی و دستیابی به کمال، بدون «مدیریت» صحیح قوای ظاهری و باطنی خود انسانی ممکن نیست. با این توضیح «مدیریت خویشتن» پیش از آن‌که برای مدیران به عنوان پیش‌شرط اساسی مدیریت بیرونی مطرح باشد برای همه افراد به خودی خود، ضرورت است

(رضائیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۶). برخی از ویژگی‌های مناسب از دیدگاه امام علی (علیه‌السلام) که در شأن و منزلت یک مدیر اسلامی است عبارتند از:

- مدیر خود را بنده خدا دانسته، خداترس و متقی باشد (نهج‌البلاغه، نامه ۱۲ و ۵۶)؛
- مدیر باید نفس خو را از شهوات و خواهش‌های نفسانی تزکیه کند (نهج‌البلاغه، نامه ۵۶)؛
- مدیر باید عادل، میانه‌رو در حق بوده و منافع عوام را بر منافع خواص ترجیح دهد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)؛
- مدیر باید بین نیکوکار و بدکار تفاوت گذاشته و با راست‌گویان هم‌نشین باشد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)؛
- مدیر با دل، دست و زبان یاری‌گر دین خدا باشد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)؛
- مدیر باید با مردم، مهربان، خوش رفتار و نیکو باشد (نهج‌البلاغه، حکمت ۹)؛
- مدیر باید پندپذیر، راست‌گفتار، درست کردار و بردبار بوده و در مقابل زورگویان سختگیر باشد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳، حکمت ۲۰۶، حکمت ۴۵۸)؛
- مدیر باید بر کار کارگزاران نظارت دقیق داشته باشد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)؛
- مدیر باید در گزینش و به‌کارگماری کارگزاران براساس تجربه و آزمون عمل نماید (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)؛
- مدیر باید از امور بازرسی داشته و برای بازرسی افراد صالح بگمارد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)؛
- مدیر باید برنامه‌ریزی داشته باشد و کار امروز را به فردا نیندازد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳، خطبه ۷۶)؛
- مدیر باید وفای به عهد داشته باشد (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳)؛ (رهبری، ۱۳۹۵).

حاکمیت منابع انسانی: در حکمرانی منابع انسانی، همه شرکا در اجرای کارکرد اصلی منابع انسانی نقش دارند و برخی از کارهای فرعی از طریق برون‌سپاری به واحدهای خارج از سازمان واگذار می‌شود. بر این اساس، امروزه مسئولیت اجرای منابع انسانی، فقط بر عهده واحد منابع انسانی نیست؛ بلکه جامعه وسیع‌تر درون‌سازمانی و برون‌سازمانی نیز درگیر آن هستند. این جامعه، متشکل از افراد و واحدهای سراسر سازمان است؛ زیرا هم مدیران صف و هم حرفه‌ای‌های منابع انسانی باید وارد این شراکت شوند. حاکمیت منابع انسانی با توجه به شراکت دادن همه گروه‌ها در اجرای برنامه‌های

منابع انسانی، مجریان منابع انسانی را برای تصمیم‌گیری توانمند می‌سازد و نوعی مدیریت ارزش-محور را در سازمان تقویت می‌کند. همچنین سطح اعتماد را در میان مدیران عالی، کارکنان، مدیران صف و فعالان منابع انسانی بهبود می‌بخشد (فرچوند و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۳). به‌منظور تحقق این امر، یکی از موضوعات بسیار مهم، مدیریت خویش‌نهادن افراد است که بتوانند هم‌افزایی و مشارکت جمعی را در سازمان جهت تحقق اهداف سازمانی ممکن سازند. تحقیق حاضر بُعدی از منابع انسانی مستقر در سازمان را مورد بررسی قرار می‌دهد که توجه به ابعاد استخراجی این الگو منجر به توانمندسازی منابع انسانی و بسترسازی تحقق حاکمیت منابع انسانی می‌گردد.

مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی: مکتب مجموعه جهان‌بینی و باور انسان است که به تفسیر انسان و جهان می‌پردازد؛ هنجارهای انسانی را مشخص و معین می‌سازد؛ نیاز انسان را به جهان‌بینی برطرف و درنهایت نظام ارزشی برای زیستن و چگونگی زیستن ارائه می‌کند. شهید سلیمانی شخصیتی متدین داشت؛ اما به افکار تحجرآمیز آلوده نبود. ایشان شخصیتی نواندیش و مبتکر بودند؛ اما به تجددمآبی آلوده نبود و همان‌طور که در بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نسبت به شهید سلیمانی بیان شد، معظم له شهید سلیمانی را تربیت یافته «اسلام» و «مکتب امام خمینی (ره)» معرفی کردند و ایشان را فراتر از فرد، بلکه مکتب معرفی کردند و فرمودند: «به شهید حاج قاسم به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس‌آموز نگاه کنیم (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷)» (دهقانی‌پوده و پاشایی‌هولاسو، ۱۳۹۹: ۱۹). برخی از شایستگی‌های شهید سپهد سلیمانی به‌عنوان فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران جمهوری اسلامی ایران و مرد اول مبارزه با تروریسم بین‌الملل در منطقه غرب آسیا در بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با مردم قم (۱۳۹۸/۱۰/۱۸) به‌خوبی تبیین شده است: «حاج قاسم از دفاع مقدس تا پایان عمر با شجاعت به دل خطر می‌رفت؛ اما در عین حال با تدبیر و فکر و منطق عمل می‌کرد و نه تنها در میدان نظامی بلکه در میدان سیاست هم شجاعت و تدبیر توأمان داشت و سخنانش قانع‌کننده، منطقی و تأثیرگذار بود که بنده این واقعیت را بارها به دوستان فعال در عرصه سیاسی گفته‌ام. در مسائل داخلی اهل حزب و جناح و این‌گونه تقسیم‌بندی‌ها نبود؛ اما به‌شدت انقلابی و پایبند به خط نورانی و مبارک امام بود و انقلاب و انقلابی‌گری، خط قرمز جدی او بود. حاج قاسم واقعاً ذوب در انقلاب بود و برخی سعی نکنند که این واقعیت‌ها را کمرنگ کنند.» (محمدظاهری، ۱۳۹۹: ۲۷).

از ظرفی اخلاص و جهاد در راه خدا دال مرکزی گفتمان هویتی شهید سلیمانی است که در پرتو آن ولایت‌مداری حاج قاسم سلیمانی نیز به منزله شاخص بعدی در چیدمان واژگان هویتی آن شهید معنا می‌شود. در بعد مبانی اندیشه تصمیم‌گیرندگان؛ ویژگی‌های شخصی حاج قاسم سلیمانی همچون دیگر فرماندهانی که در دوران دفاع مقدس تاریخ‌ساز شدند از جمله: شجاعت، جوان بودن، با تدبیر بودن و شایسته بودن آنان در موفقیت این مراحل سهم به‌سزایی داشت. از حیث روح حاکم بر این فرایند توکل همراه با اقدام، خستگی‌ناپذیری در تبعیت و اعتماد کامل به امام و رهبر انقلاب به منزله فرمانده کل قوا، خدایی بودن فرماندهان، تکلیف‌گرایی و ایمان به شکست‌ناپذیری براساس این تلقی که شهادت یا کشتن دشمن هر دو حسن است و نیز بر اساس اعتقاد کامل به ایشان، اطمینان از سنن الهی با الهام از عقاید اسلامی، ایمان‌محوری در شیوه جنگیدن و ظهور آن در نمادها در طراحی تصمیمات بهبود، ایده‌پردازی اقناع‌کننده و جهت‌دهنده، شناخت اولیه تصمیم و به‌خصوص مشارکت دادن نیروهای مراتب پایین‌تر و اقناع فرماندهان ستاد و در فرایند تصمیم‌گیری رعایت اصل غافل‌گیری، فرایندهای متداخل در تصمیم‌گیری و فرایند دو طرفه تعاملی در جهت رشد دادن دیگر نیروها و استفاده بهینه و دقیق از امکانات نیروهای خودی و شناخت دقیق دشمن رعایت می‌شد (مجیدی، ۱۳۹۹).

روش تحقیق

در پژوهش حاضر به منظور بررسی ابعاد الگوی خود‌مدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی با رویکرد تحقق حاکمیت منابع انسانی اطلاعات براساس روش کتابخانه‌ای گردآوری و برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون^۱ استفاده شده است. یکی از روش‌های ساده و کارآمد تحلیل کیفی، تحلیل مضمون است. تحلیل مضمون، یکی از مهارت‌های عام و مشترک در تحلیل‌های کیفی است. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند. تحلیل مضمون، صرفاً روش کیفی خاصی نیست؛ بلکه فرایندی است که می‌تواند در اکثر روش‌های کیفی به‌کار رود (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۹). داده‌هایی که می‌تواند با روش تحلیل مضمون مورد ارزیابی قرار بگیرد، اعم از داده‌های متنی، مصاحبه‌ها و داده‌های مشاهده‌ای متنی شده است. تحلیل مضمون برای تفسیر داده‌ها، هم در رویکرد

استقرایی و هم در رویکرد قیاسی، کاربرد دارد. می‌توان تحلیل مضمون را این‌گونه تعریف کرد که «روشی است برای شناخت، تشریح و گزارش الگوهای در میان‌داد.» در تحلیل مضمون حداقل کار سازمان بخشیدن و توصیف مجموعه‌ای از داده‌های پژوهش به تفصیل‌های غنی شده است؛ هرچند گاهی از این هم فراتر می‌رود (دهقانی‌پوده و پاشایی‌هولاسو، ۱۳۹۹: ۲۴). بنابراین در این پژوهش به‌منظور طراحی الگوی خودمدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی از سخنرانی‌ها، یادداشت‌ها، مصاحبه‌ها و مقالات موجود پیرامون موضوع خودمدیریتی در اسلام و قرآن و مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی استفاده شده است که به‌صورت اجمالی در جدول (۳) ارائه شده است.

لازم به توضیح است؛ محقق برای رسیدن به الگوی خود مدیریتی که مقولات آن به شهید والا مقام حاج قاسم سلیمانی نسبت داده می‌شود، ابتدا اقدام به مطالعه منابع در دسترس و معتبر توصیف‌کننده ویژگی‌های و شخصیت شهید حاج قاسم سلیمانی کرده و با استخراج کدهای باز اولیه، به منابع دیگر که در جدول (۷) آورده شده است مراجعه و مورد بازبینی مکرر قرار داده است تا مقولاتی را که تناسب بیشتری با کدهای استخراجی از ویژگی‌های و شخصیت شهید حاج قاسم سلیمانی دارد در الگو باقی بمانند. درنهایت برای اطمینان بیشتر، مقولات شناسایی شده در اختیار ۱۰ نفر از خبرگان قرار گرفت و مقولات به‌منظور اعتبارسنجی از نگاه میزان دستیابی به هدف تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. در ادامه مراحل رسیدن به این هدف توضیح داده شده است.

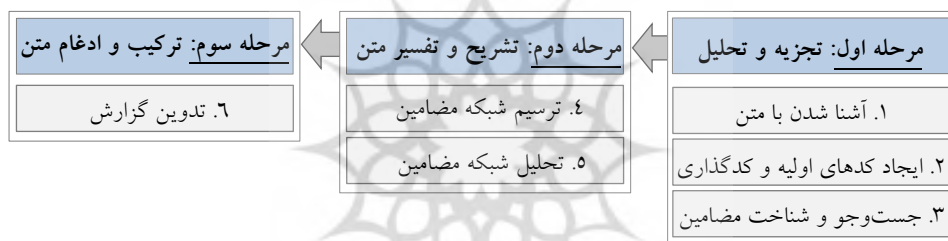
جدول (۳). برخی از اسناد مورد بررسی (منبع: یافته‌های تحقیق)

ردیف	منبع	توضیحات
۱	موسوی و رضوی‌دوست (۱۳۹۴)	(سوره اسراء، آیه ۲۳)، (سوره روم، آیه ۲۱)، (سوره روم، آیه ۲۱)، (سوره انعام، آیه ۱۱)، (سوره نبأ، آیه ۹)
۲	ترکزاده و پیروی‌نژاد (۱۳۹۵)	(سوره بقره، آیه ۱۱۴)، (سوره بقره، آیه ۱۷۷)، (سوره بقره، آیه ۵۲)
۳	عطایی و همکاران، (۱۳۹۹)	(سوره بقره، آیه ۱۹)، (سوره بقره، آیه ۳۲)، (سوره بقره، آیه ۵۸)، (سوره بقره، آیه ۵۹)، (سوره بقره، آیه ۱۰۲)
۴	پورمغرب و پورعزت (۱۳۹۹)	(سوره لقمان، آیه ۱۷)، (سوره لقمان، آیه ۱۸)، (سوره لقمان، آیه ۱۹)
۵	عبدالملکی (۱۳۹۸)	نامه ۲۷ امام علی (علیه‌السلام) به محمدبن ابی‌بکر
۶	پورمغرب و پورعزت (۱۳۹۹)	(حکمت؛ ۴۸)، (حکمت؛ ۵۰)
۷	یزدان‌پناه (۱۳۸۹)	در توصیف حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه)
۸	عبدالملکی (۱۳۹۸)	در باب شهید حاج قاسم سلیمانی

ردیف	منبع	توضیحات
	محمدظاهری (۱۳۹۹)	
۹	حجت الاسلام شبرازی (۱۳۹۹)	-
۱۰	دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)	بیانات مقام معظم رهبری (۱۳۹۸/۱۰/۱۸)
۱۱		وصیتنامه الهی - سیاسی شهید قاسم سلیمانی
۱۲		سخنرانی حجت الاسلام رضایی در دانشگاه مذاهب اسلامی
۱۳		سخنان عبدالمجید طالب تاش رئیس پژوهشکده قرآن و عترت دانشگاه آزاد اسلامی

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

همان‌طور که عنوان شد، در پژوهش حاضر از روش تحلیل مضمون برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است که دارای سه مرحله و شش گام است که در شکل (۱) آورده شده است.

شکل (۱). فرایند گام‌به‌گام تحلیل مضمون و تحلیل شبکه مضامین

مرحله اول، تجزیه و تحلیل متن: در این مرحله سه گام جهت تجزیه و تحلیل متن وجود دارد که عبارت است از: ۱. آشنا شدن با متن، ۲. ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری و ۳. جست‌وجو و شناخت مضامین. در اولین گام برای آشنایی با عمق و گستره محتوایی داده‌های پژوهش حاضر، مطالعاتی در زمینه داده‌ها و مطالعات پیشین ایجاد شده، داده‌های فعال و اطلاعات و داده‌هایی که به‌نوعی می‌توانند محقق را در استخراج ابعاد الگوی خودمدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی با تأکید بر مکتب فکری شهید قاسم سلیمانی راهنمایی کنند جمع‌آوری و مورد مطالعه قرار گرفتند. مطالعات در حیطه مقالات پیشینه، سایت‌های اینترنتی، کتاب‌های مربوط به موضوع و ادبیات انجام گرفته است. یافته‌های این بخش اطلاعات جامع، دقیق و کاملی بود که به‌عنوان پایه و اساس مراحل بعدی این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. گام دوم پژوهش، پس از مطالعه دقیق و آشنایی با داده‌های پژوهش و ایجاد فهرست اولیه کدهای اولیه از داده‌ها ایجاد گردید که در جدول شماره (۴) برخی از آن‌ها اشاره شده است.

جدول (۴). مؤلفه‌های الگوی خودمدیریتی به‌منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی استخراج‌شده از متون

مقالات (منبع: یافته‌های تحقیق)

منبع	کدها	نمونه متن پژوهش‌ها	کدهای اولیه
(گلستان، ۱۳۹۴)	E0101	یکی از مواهب ارزشمندی که خالق هستی به انسان‌ها ارزانی داشته، قدرت تفکر است.	- استفاده از قدرت تفکر
	E0102	تفکر، فصل ممیز انسان از حیوانات دیگر است و به او این امان را می‌دهد که با استفاده از ابزارها و مقدمات لازم، به شناخت خود و واقعیت‌های هستی بپردازد.	- شناخت خود
	E0103	تفکر، به انسان کمک می‌کند باورهای خود را رقم بزند، رفتارها و سلوک این جهانی خود را براساس آن سامان دهد و سیر تکاملی خود را بر آن بنیاد نهد.	- کنترل باورها
(صناعی و شیخ الاسلامی کندلوسی، ۱۳۹۷)	E0201	نتیجه تفکر اسلامی یک جهان‌بینی توحیدی است و به جهان بعد از این جهان نیز معتقد است.	- تقویت مثبت‌اندیشی و مثبت‌نگری
(توانایی و سلیم‌زاده، ۱۳۸۹)	E0301	تنها ایمان به خداست که می‌تواند در تاروپود وجود انسان نفوذ کند و تمامی وجود انسان را تحت تسلط خود گیرد.	- ایمان داشتن
	E0302	خداوند انسان‌های تلاشگر را دوست دارد و وعده می‌دهد که به اندازه تلاششان به آن‌ها جزا می‌دهد: «لَتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى» (طه، ۱۵): «به هر کسی به موجب آنچه می‌کوشد، جزا داده می‌شود».	- تقویت روحیه تلاش گری
	E0303	این وعده الهی است که انسان با قدرت اراده، حتی قادر است سرنوشت قومی را تغییر دهد.	- مدیریت قدرت اراده
	E0304	خداوند از ما می‌خواهد که از مواهبی که او در وجود ما به ودیعه نهاده، به نحو احسن استفاده نماییم.	- استفاده از ظرفیت‌های درونی
	E0401	یکی از راهکارهای مدیریتی اسلام در زندگی فردی انسان دیدوبازدید از اقوام و خویشاوندان است.	- صله رحم

منبع	کدها	نمونه متن پژوهش‌ها	کدهای اولیه
(موسوی و رضوی - دوست، ۱۳۹۴)	E0402	خداوند فرمود: من رحمانم و رحم را خلق و نام آن را از نام خود مشتق کردم. کسی که صله رحم کند، او را پاداش و کسی که قطع رحم کند، او را کیفر می‌دهم.	- داشتن ارتباطات مؤثر با دیگران
	E0403	از جمله مصادیق مدیریتی اسلام در زندگی فردی توجه به والدین است. «سوره اسراء، آیه ۲۳»	- احترام به والدین
	E0404	نظافت فردی در دین اسلام جزئی از اجزای ایمان معرفی شده است.	- نظافت فردی
(ترکزاده و پیروی نژاد، ۱۳۹۵)	E0501	وقتی کسی با اختیار و آزادی که دارد راه انبیا را انتخاب نمود و به خدا و آیین او ایمان آورد و دل خود را در معرض تابش نور الهی قرار داد، در چنین صورتی خداوند فیاض با هدایت‌های خاص خود چنین بنده‌ای را نوازش می‌دهد و او را بالا می‌برد و به مراحل عالی می‌رساند.	- انتخاب آگاهانه راه انبیا
	E0502	آری، کسی که بدی به دست آورد و گناهش او را در میان گیرد، پس چنین کسانی اهل آتشند و در آن ماندگار خواهند بود. (سوره بقره، آیه ۸۱)	- دوری از فسق و گناه
(عطایی و همکاران، ۱۳۹۹)	E0503	و کیست بیدادگرتر از آن کس که نگذارد در مساجد خدا، نام وی برده شود و در ویرانی آن‌ها بکوشد؟ [و به مردم می‌گویند که] آنان حق ندارند جز ترسان و لرزان در آن [مسجد]ها در آیند. در این دنیا ایشان را خواری و در آخرت عذابی بزرگ است. (سوره بقره، آیه ۱۱۴)	- ظلم‌ستیزی
	E0601	براساس آیه ۱۹ سوره بقره: تلاش برای فعال‌سازی نیت شنود درون.	- فعال‌سازی ورودی‌های ادراکی
	E0602	براساس آیه ۳۲ سوره بقره: یقین ندانستن معلومات خود.	- به چالش کشیدن خود
(پورمغرب و	E0603	براساس آیه ۵۹ سوره بقره: لزوم مراقبت مستمر برای اینکه کجروی از روش‌ها عادت نشود.	- خودارزیابی
	E0701	و بر آسبایی که بر تو وارد آمده است شکبیا باش (سوره لقمان، آیه ۱۷).	- صبر و شکیبایی

منبع	کدها	نمونه متن پژوهش‌ها	کدهای اولیه
پورعزت، (۱۳۹۹)	E0702	و از مردم [به یخوت] رُخ برمتاب و در زمین خرامان راه مرو که خدا خودپسند لافزن را دوست نمی‌دارد. (سوره لقمان، آیه ۱۸)	- پرهیز از تکبر و خودبزرگبینی
	E0703	و در راه رفتن خود میانه‌رو باش. (سوره لقمان، آیه ۱۹)	- میانه‌روی در کارها

در گام سوم پس از کدگذاری اولیه و گردآوری همه داده‌ها و تهیه فهرستی طولانی از کدهای مختلف در مجموعه داده‌ها (که نمونه‌ای از آن‌ها در جدول (۴) آورده شده است)، در مرحله سوم کدها در سطح کلان‌تری مورد تحلیل قرار گرفت. در این مرحله کدها در مضمون مربوطه جایگذاری گردید و به‌منظور کاهش داده‌ها به مجموعه‌ای از مضامین مهم پذیرفتنی و کنترل‌پذیر تلاش گردید مضامین تعریف شده، به اندازه کافی، غیرتکراری باشد تا مجموعه ایده‌های مطرح شده در بخش‌هایی از متن را شامل شود. مضمون‌های اولیه به تعداد ۲۲۶ مورد که به برخی از آن‌ها در جدول شماره ۴ اشاره شده است، استخراج گردید که پس از بازخوانی‌های مکرر این تعداد به ۱۵۳ مورد کاهش یافت. بخشی از نتایج این گام به‌صورت نمونه در جدول شماره (۵) آورده شده است.

جدول (۵). نمونه‌ای از نتایج تحلیل متون در قالب مفاهیم و کدگذاری باز (منبع: یافته‌های تحقیق)

مفاهیم	کدهای باز (مضمون‌های پایه)
خودشناسی	E0102, E0601, E0904, E0907, E0905, E1106, E0710, E1620, E1602
خودارزیابی	E0504, E0602, E0606, E0907, E0910, E0708
خودکنترلی	E0304, E0701, E0916, E1001, E1101, E0717, E1611, E0807, E1209, E0718, E0815, E1217, E1401, E0713, E0711
خودباوری	E0301, E0306, E0814, E0815, E0820, E1206, E1402, E1222
قوه تفکر	E0101, E0705, E0908, E1205

مرحله دوم، تشریح و تفسیر متن: این مرحله شامل دو گام: ۴. ترسیم شبکه مضامین و ۵. تحلیل شبکه مضامین است که از تحلیل مضمون‌های پایه (کدهای اولیه) به مضمون‌های سازمان‌دهنده و از تحلیل مضمون‌های سازمان‌دهنده به مضمون‌های فراگیر رسیده می‌شود که در جدول شماره (۶) ارائه شده است. در این مرحله با تجمیع و دسته‌بندی کدگذاری باز و مضامین، تعداد ۱۴ مفهوم و پنج مقوله شناسایی گردید.

جدول (۶). مقوله‌ها و مفاهیم شناسایی شده برای الگوی خود مدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی

(منبع: یافته‌های تحقیق)

مفاهیم	مقوله	ردیف	مفاهیم	مقوله	ردیف
تحرك جسمی	مدیریت فیزیکی - جسمی	۳	خودشناسی	مدیریت روحی - روانی	۱
آراستگی جسمی			خودارزیابی		
سلامت جسمی			خودکنترلی		
نگرش معنوی - اعتقادی	مدیریت معنوی - اعتقادی	۴	خودباوری	مدیریت رفتاری - شخصیتی	۲
رفتار معنوی - اعتقادی			قوه تفکر		
توسعه فردی	مدیریت خودآموزی	۵	ویژگی‌های باطنی	مدیریت رفتاری - شخصیتی	۲
توسعه تخصصی			ویژگی‌های ارتباطی		

مرحله سوم، ترکیب و ادغام متن: پس از تدوین مجموعه کاملی از مضامین نهایی تحقیق، در این مرحله، تحلیل و تدوین گزارش نهایی تحقیق صورت گرفته است که در جدول شماره (۷) گزارش نهایی از تحلیل مضامین آورده شده است.

جدول (۷)، مضمون‌های نهایی جدول برای الگوی خود مدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی

(منبع: یافته‌های تحقیق)

منابع	کد (شاخص)	مفاهیم	مقوله
گلستان (۱۳۹۴)، عطایی و همکاران (۱۳۹۹)، قریب‌گرکانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، یزدان‌پناه (۱۳۸۹)، محمدظاهری (۱۳۹۹)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)، قانی‌پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)	شناخت خود، فعال‌سازی ورودی‌های ادراکی، نگرش مطلوب، اندیشیدن، نظام ارزشی برتر، داشتن آرامش درونی، نشاط درونی، آرامش، تدبیر، گفت‌وگو با خود	خودشناسی	
ترکزاده و پیروی‌نژاد (۱۳۹۵)، عطایی و همکاران (۱۳۹۹)، قریب‌گرکانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)	خود پاداش‌دهی، به چالش کشیدن خود، اصلاح باورهای ذهنی، روحیه راه‌حل جویی، خودیاری، خودتنبیهی	خودارزیابی	مدیریت روحی - روانی
توانایی و سلیم‌زاده (۱۳۸۹)، پورمغرب و پورعزت (۱۳۹۹)، قریب‌گرکانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، بخشی (۱۳۸۰)، یزدان‌پناه (۱۳۸۹)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)	مدیریت قدرت اراده، صبر و شکیبایی، رعایت عدالت و انصاف، خودانگیزی، تأمل قبل از عمل، تواضع، صداقت، کنترل ذهنی، کنترل امیال، نیروی اراده، مدیریت	خودکنترلی	

مقوله	مفاهیم	کد (شاخص)	منابع
		احساسات، خویشترداری، کنترل قوای شهوت و غضب	محمدظاهری (۱۳۹۹)، عبدالملکی (۱۳۹۸)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)، ساجدی (۱۳۹۲)
	خودباوری	تقویت مثبت اندیشی و مثبت نگری، تقویت اعتماد به نفس، خودشکوفایی، قدرت انتخاب، هوشمندی و کیاست، تجسم عملکرد موفقیت آمیز، شهامت روحی، امیدوار بودن، خودکفایی درونی	توانایی و سلیم زاده (۱۳۸۹)، عبدالملکی (۱۳۹۸)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)، ساجدی (۱۳۹۲)
	قوه تفکر	استفاده از قدرت تفکر، دوراندیشی و تدبیر در کارها، تصمیم گیری شهودی، خلاقیت	گلستان (۱۳۹۴)، پورمجرّب و پورعزت (۱۳۹۹)، قریب گرکانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)
مدیریت فیزیکی - جسمی	تحرك جسمی	تحرك بدنی، داشتن برنامه خواب و بیداری، تجدید جسمی، شهامت جسمی، ورزش	یزدان پناه (۱۳۸۹)، موسوی و رضوی دوست (۱۳۹۴)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)
	آراستگی جسمی	توجه به زینت و آراستگی، نظافت فردی، رژیم غذایی	موسوی و رضوی دوست (۱۳۹۴)، یزدان پناه (۱۳۸۹)
	سلامت جسمی	تناسب اندام، پیشگیری از بیماری و ناتوانی	دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)
مدیریت رفتاری - شخصیتی	ویژگی های باطنی	ساده زیستی، عادل و معتدل، فروتن بودن، نرم خو بودن، مهربان بودن، گشاده رو و خندان بودن، بردباری، قدرت کاریزماتیک، داشتن استقامت در کارها، از خود گذشتگی، عمل منطقیانه و با فکر، تلاش، جهاد، مسئولیت پذیری، اقتدار در کارها، سازگاری و انطباق پذیری، تعهد داشتن	عبدالملکی (۱۳۹۸)، یزدان پناه (۱۳۸۹)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)، قریب گرکانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، محمدظاهری (۱۳۹۹)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)
	ویژگی های ارتباطی	صله رحم، داشتن ارتباطات مؤثر با دیگران، رعایت ادب در گفتار، مردمی بودن، رسیدگی به کارهای خانواده، به تساوی رفتار کردن، برخورداری از قدرت نفوذ کلام، عدم شتابزدگی، سکوت اختیار کردن	موسوی و رضوی دوست (۱۳۹۴)، پورمجرّب و پورعزت (۱۳۹۹)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)، عبدالملکی (۱۳۹۸)، یزدان پناه (۱۳۸۹)، حجت الاسلام

مقوله	مفاهیم	کد (شاخص)	منابع
		در هنگام تعارضات، مهارت‌های ارتباطی، منش، کتاب‌خوانی، دوری از کبر و غرور، توانایی متقاعدسازی و هدایت مردم، پرهیز از نقش بازی کردن، مردم‌دوستی، شایستگی‌های ارتباطی، میانه‌روی، انعطاف‌پذیری، ثبات قدم، سماجت، صداقت، منطقی بودن، اخلاص، وقار	شیرازی (۱۳۹۹)، محمدظاهری (۱۳۹۹)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)
مدیریت معنوی - اعتقادی	نگرش معنوی - اعتقادی	جهان‌بینی توحیدی، ایمان داشتن، یقین به قدرت و عظمت پروردگار، واگذاری نتیجه کارها به خدا، تقوا، شکرگذاری از خداوند، سعه صدر، استناعت از خدا، ترس از کیفر الهی، یاد خدا، عدم توجه و تمرکز به غیر خدا، توکل، توجه به معنویات، کارزمای الهی، الهام‌بخش، متدین، اعتماد و باور دینی، رسالت‌محوری، شهادت‌طلبی، آخرت‌گرایی، ظلم‌ستیزی	حجت‌الاسلام شیرازی (۱۳۹۹)، توانایی و سلیم‌زاده (۱۳۸۹)، عبدالملکی (۱۳۹۸)، قریب‌گرکانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، ساجدی (۱۳۹۲)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)، یزدان‌پناه (۱۳۸۹)، مقدم‌نیا (۱۳۹۸)، دهقانی‌پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)، ترک‌زاده و پیروی‌نژاد (۱۳۹۵)
مدیریت معنوی - اعتقادی	رفتار معنوی - اعتقادی	انتخاب آگاهانه راه انبیا، دوری از فسق و گناه، تربیت عقاید، عبادت، برپایی نماز، توجه به کسب رضایت و خوشنودی خداوند، مراقبه، نیت و عمل خالص، تلاوت قرآن، توجه به ارتباط با خدا و انبیا، شناخت کارآمد از اسلام، مجاهد فداکار، ولایت‌پذیری، دین‌ورز، اعتدال در پوشش، قناعت، پرهیز از ظاهرسازی و ریاکاری، احترام به والدین	ترک‌زاده و پیروی‌نژاد (۱۳۹۵)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)، یزدان‌پناه (۱۳۸۹)، رضائیان و همکاران (۱۳۹۳)، عطائی و همکاران (۱۳۹۹)، حجت‌الاسلام شیرازی (۱۳۹۹)، عبدالملکی (۱۳۹۸)، دهقانی‌پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)، موسوی و رضوی - دوست (۱۳۹۳)
مدیریت خودآموزی	توسعه فردی	ایجاد و توسعه شایستگی‌های مفید در خود، یادگیری درونی، تربیت افکار، تربیت احساسات، تربیت ارزش‌ها، برنامه‌ریزی شخصی، کنترل و تربیت نفس، توجه به بصیرت‌افزایی، فهم حقیقت، مدیریت زمان،	عطائی و همکاران (۱۳۹۹)، قریب‌گرکانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)، یزدان‌پناه (۱۳۸۹)، حجت‌الاسلام شیرازی (۱۳۹۹)، عبدالملکی

منابع	کد (شاخص)	مفاهیم	مقوله
دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۸)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)	تعیین هدف شخصی، تقویت حرکت در راستای اهداف		
عبدالملکی (۱۳۹۸)، محمدظاهری (۱۳۹۹)، دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)	دارای تخصص در مسائل سیاسی و اجتماعی، کسب دانش تخصصی، مهارت های فنی، ارتقای توانمندی های خود، دانش تخصصی	توسعه تخصصی	

اعتبارسنجی: در این مرحله جهت اعتبارسنجی مقوله‌ها، مفاهیم و شاخص‌های شناسایی شده برای طراحی الگوی خود مدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی با رویکرد تحقق حاکمیت منابع انسانی از طریق نظرسنجی از خبرگان استفاده شده است. خبرگان مورد استفاده جهت اعتبارسنجی دارای شرایط: ۱. استادان و خبرگان دارای مدرک دکترای تخصصی مدیریت و اقتصاد و ۲. استادان و خبرگانی که در زمینه مباحث مدیریت منابع انسانی و اسلامی صاحب نظر هستند، می‌باشند.

اعتبارسنجی به این صورت که مقوله‌ها، مفاهیم و شاخص‌های شناسایی شده در قالب پرسشنامه‌ای در اختیار ۱۰ تن از خبرگانی قرار گرفت و با اعلام و اعمال نظرات خبرگان، مقوله‌ها، مفاهیم و شاخص‌های شناسایی شده از طریق روش تحلیل مضمون مورد تأیید آن‌ها قرار گرفتند. الگوی نهایی در قالب شکل شماره (۲) نشان داده شده است.

شکل (۲). طراحی الگوی خود مدیریتی با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی با رویکرد تحقق حاکمیت منابع انسانی (منبع: یافته‌های تحقیق)

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

یک مدیر کارداران و شایسته در اداره و رهبری یک جامعه یا یک سازمان وظایف مختلفی را برعهده دارد تا با انجام وظایف خود اجتماع یا نظام را به اهداف اساسی و اصلی خود برساند؛ اما عصر حاضر نیازمند مدیرانی است که قبل از مدیریت بر دیگران، بتوانند بر خود مدیریت کنند و مهارت مدیریت بر خویشان را تقویت کنند. اسلام، نظام ارزشی عمیق، گسترده و منسجمی است که مدیریت مدیران مسلمان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و بر روش عملی آن‌ها تأثیر می‌گذارد و به حرکت آن‌ها جهت داده و منجر به برقراری ارتباطات سازمانی بر اساس ارزش‌های اسلامی می‌شود. این ارزش‌ها با مکارم اخلاق و پاکیزه کردن نفس از هرگونه رذیله اخلاقی و روابط صالح متکی بر عبادت خدا محفوظ می‌ماند که در موضوع مدیریت بر خویشان نهفته است. می‌توان با مطالعه قرآن و ویژگی‌های شخصیتی بزرگان اسلام و شهدای در راه اسلام به الگویی جامع از خودمدیریتی جهت تحقق حاکمیت منابع انسانی دست یافت. پژوهش حاضر با استفاده از مطالعه اسلام و قرآن و بزرگ مردان اسلامی و

همچنین با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی به بررسی ابعاد و مؤلفه‌های خودمدیریتی و با هدف تحقق حاکمیت منابع انسانی پرداخته است که در شکل (۱) ارائه شده است. براساس نتایج به دست آمده ابعاد و مؤلفه‌های خودمدیریتی به منظور تحقق حاکمیت منابع انسانی از نگاه اسلام و قرآن با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی به شرح زیر است:

۱. مدیریت روحی - روانی: خودشناسی، خودارزیابی، خودکنترلی، خودیاری و قوه تفکر؛
۲. مدیریت فیزیکی - جسمی: تحرک جسمی، آراستگی جسمی، سلامت جسمی؛
۳. مدیریت رفتاری - شخصیتی: ویژگی‌های باطنی، ویژگی‌های ارتباطی؛
۴. مدیریت معنوی - اعتقادی: نگرش معنوی - اعتقادی، رفتار معنوی - اعتقادی؛
۵. مدیریت خودآموزی: توسعه فردی، توسعه تخصصی.

اسلام دینی جامع و کامل است که از هر جنبه‌ای برای رسیدن انسان به کمالات و قرب الهی، رهنمودهایی را ارائه می‌دهد. با مطالعه مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی نیز می‌توان به سخن حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) پی برد که ایشان فرمودند: «به شهید حاج قاسم به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم». در مقاله حاضر با مطالعه و تمرکز بر مکتب ایشان به بررسی جامعی از موضوع خودمدیریتی پرداخته شد.

با بررسی پیشینه‌های موجود در راستای موضوع پژوهش حاضر، پژوهش‌های چندی انجام شده است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد: ساجدی (۱۳۹۲)، عبدالملکی (۱۳۹۸)، گلستان (۱۳۹۴)، مجیدی (۱۳۹۹)، صناعی و شیخ‌الاسلامی کندلوسی (۱۳۹۷)، توانایی و سلیم‌زاده (۱۳۸۹)، یزدان‌پناه (۱۳۸۹)، رضایی‌زاده و همکاران (۱۳۹۰)، موسوی و رضوی‌دوست (۱۳۹۴)، قریب‌گرگانی و واشقانی فراهانی (۱۳۹۳)، بخشی (۱۳۸۰)، ترک‌زاده و پیروی‌نژاد (۱۳۹۵)، محمدظاهری (۱۳۹۹)، عطایی و همکاران (۱۳۹۹)، پورمغرب و پورعزت (۱۳۹۹)، دهقانی‌پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹)، محمدی و همکاران (۱۳۹۹)، رضائیان و همکاران (۱۳۹۳). نتایج پژوهش‌های عنوان‌شده تأییدکننده نتایج پژوهش حاضر است. پژوهش حاضر کوشیده است با استفاده از آموزه‌های اسلام و قرآن و محوریت آموزه‌های مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی که جنبه نوآوری پژوهش محسوب می‌شود، به موضوع خودمدیریتی بپردازد و به سؤال اصلی پژوهش (ابعاد خودمدیریتی از نگاه اسلام و قرآن با تأکید بر مکتب فکری شهید حاج قاسم سلیمانی کدام‌ها است؟) پاسخ دهد.

فهرست منابع

۱. قرآن.
۲. نهج البلاغه.
۳. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، سید علی (۱۳۹۸). دیدار با مردم قم ۱۳۹۸/۱۰/۱۸، بازیابی از سایت اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=44628>.
۴. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، سید علی (۱۳۹۸)، خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۹۸/۱۰/۲۷، بازیابی از سایت اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=44695>.
۵. بخشی، علی اکبر (۱۳۸۰). مبانی انگیزش از دیدگاه اسلام، فصلنامه معرفت، شماره ۵۰.
۶. پورمغرب، گل‌آرا و پورعزت، علی اصغر (۱۳۹۹). شناسایی مؤلفه‌های سازمان اخلاقی از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه، نشریه علمی «مدیریت اسلامی»، ۱، ۱۷۴-۱۴۹.
۷. ترک‌زاده، جعفر و پیروی‌نژاد، زینب (۱۳۹۵). قواعد ساده رفتار از نگاه قرآن کریم (مطالعه موردی سوره بقره): کاربست در سازمان و مدیریت، دوفصلنامه علمی - تخصصی اسلام و مدیریت، شماره ۸ و ۹، ۷۵-۱۰۲.
۸. توانایی، محمدحسین و سلیم‌زاده، الهه (۱۳۸۹). بررسی تأثیر مثبت‌اندیشی از دیدگاه قرآن و حدیث، پژوهشنامه علوم و معارف قرآن کریم، ۷، ۳۹-۶۳.
۹. حجت‌الاسلام شیرازی، علی (۱۳۹۹). گفتارپژوهی‌های مکتب شهید سلیمانی، فصل نهم: سبک زندگی اسلامی در مکتب شهید سلیمانی از نگاه حجت‌الاسلام والمسلمین علی شیرازی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه‌السلام.
۱۰. دهقانی‌پوده، حسین و پاشایی‌هولاسو، امین (۱۳۹۹). تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی، نشریه علمی «مدیریت اسلامی»، ۲، ۱۳-۳۷.
۱۱. رضایی‌زاده، محمود؛ عابدی‌جعفری، حسن و ناظم‌پکایی، محسن (۱۳۹۰). مقایسه خودمدیریتی مدیران نظام اداری کشور و مقایسه آن با خودمدیریتی حضرت امام خمینی (ره)، دوماهنامه علمی - پژوهشی دانشگاه شاهد، دانشور رفتار، مدیریت و پیشرفت، ۲، ۲۴۱-۲۷۰.
۱۲. رضائیان، علی؛ باقری، مصباح‌الهدی و آقداغی، مریم (۱۳۹۳). الگوی عملی مدیریت خویشتن؛ مبتنی بر کتاب چهل حدیث حضرت امام خمینی (ره)، اندیشه مدیریت راهبردی، ۱، ۵-۳۹.
۱۳. رهبری، عباس (۱۳۹۵). اصول مدیریت و ویژگی یک مدیر از دیدگاه امام علی (ع)، فصلنامه پویا در آموزش علوم انسانی، ۵، ۱۸-۲۶.
۱۴. ساجدی، اکبر (۱۳۹۲). بسترسازی قرآن در مدیریت اعتدال‌گرایانه غم و شادی، ماهنامه معرفت، ۱۸۶، ۳۷-۵۰.

۱۵. صنایعی، فریناز و شیخ‌الاسلامی کندلوسی، نادر (۱۳۹۷). دستاوردهای تفکر اسلامی با رویکرد سیستمی در مدیریت، ۱۱، ۸۳-۹۸.
۱۶. عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن و شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی، اندیشه مدیریت راهبردی، ۲، ۱۵۱-۱۹۸.
۱۷. عبدالملکی، سعید (۱۳۹۸). شخصیت‌شناسی سردار قاسم سلیمانی، روزنامه کیهان، شماره ۲۲۳۸۹.
۱۸. عطائی، امیرمسعود؛ علامه، سیدمحسن؛ صفری، علی و طیب‌نیا، محمدصالح (۱۳۹۹). طراحی الگوی خودرهبری از دیدگاه قرآن کریم، فصلنامه مدیریت اسلامی، ۲۸ (۱).
۱۹. عطائی، امیرمسعود؛ علامه، سیدمحسن؛ صفری، علی و طیب‌نیا، محمدصالح (۱۳۹۹). طراحی الگوی خودرهبری از دیدگاه قرآن کریم، نشریه علمی «مدیریت اسلامی»، ۱، ۹۷-۱۲۳.
۲۰. فرج‌وند، اسفندیار؛ الوداری، حسن و پورعزت، علی‌اصغر (۱۳۹۴). طراحی و تبیین الگوی حاکمیت منابع انسانی برای انطباق سازمان با شرایط نامطمئن محیطی، فرایند مدیریت و توسعه، ۲، ۴۸-۷۴.
۲۱. فرزندی، عباسعلی؛ صفری، حسین و روشن‌روان، اله‌بخش (۱۳۹۲). بررسی توانایی‌های مدیریتی ویژگی‌های فردی مورد نیاز مدیران فرهنگی «مطالعه موردی: شهید آیت‌الله محلاتی (ره)»، مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱، ۲۱-۴۶.
۲۲. قریب‌گرکانی، سمیرا و واشقانی فراهانی، محمدرضا (۱۳۹۳). بررسی تطبیقی مبانی خودمدیریتی در ادبیات مدیریت و متون اسلامی با تأکید بر نهج‌البلاغه، همایش بین‌المللی مدیریت.
۲۳. گلستان، مهرداد (۱۳۹۴). جایگاه مدیریت تفکر در فرهنگ جامعه، دومین همایش بین‌المللی مدیریت و فرهنگ توسعه، تهران.
۲۴. مجیدی، حسن (۱۳۹۹). ویژگی‌های شخصیتی، هویتی و مدیریتی شهیدحاج قاسم سلیمانی، وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش): <http://www.iribnews.ir>.
۲۵. محمدظاهری، محمد (۱۳۹۹). ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی، نشریه علمی «مدیریت اسلامی»، ۱، ۲۱-۴۶.
۲۶. محمدی، فاطمه؛ کاشانی‌ها، زهرا و صفره، حسین (۱۳۹۹). خودمدیریتی مبتنی بر نهج‌البلاغه، راهبرد فرهنگی اجرای الگوی پیشرفت، سیزدهمین کنگره ملی پیشگامان پیشرفت، تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
۲۷. مطهری، مرتضی (۱۳۸۸). امدادهای غیبی در زندگی بشر، نشر صدرا، چاپ ۲۲.
۲۸. مقدم‌نیا، حسن (۱۳۸۹). رابطه بین معنویت و خودمدیریتی در بین جانبازان دفاع مقدس استان سمنان، دومین کنفرانس ملی مطالعات نوین اقتصاد، مدیریت و حسابداری در ایران، تهران.

۲۹. موسوی، سید محمدحسین و رضوی دوست، غلامرضا (۱۳۹۴). راهکارهای خود مدیریتی انسان در زندگی فردی از نگاه قرآن و روایات، کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، شرکت مدیران ایده‌پردازان پایتخت ایلیا.
۳۰. یزدان‌پناه، احمدعلی؛ رضایی زاده، محمود و احسانی، امیر (۱۳۸۹). بازشناسی ابعاد رفتاری ابر رهبران، با برداشت از ویژگی‌های خود مدیریتی حضرت امام خمینی (ره)، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، ۲ (۲)، ۲۳-۴۶.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Designing a self-management model with an emphasis on the school of thought of shahid Haj Qassem Soleimani with the approach of realizing the sovereignty of human resources

Karim Eskandari¹, Shadi Arfai Jamshidi², Shida Arfai Jamshidi³

Abstract

The purpose of this research is to design a model of self-management with an emphasis on the school of thought of shahid Haj Qassem Soleimani with the approach of realizing the sovereignty of human resources. This study was conducted in the field of qualitative research, using thematic analysis method. The research data, texts, notes and previous researches are in the field of designing a self-management model in order to realize the governance of human resources with an emphasis on the school of thought of shahid Qassem Soleimani. The results of data analysis led to the identification of 153 codes (index), 14 concepts and 5 categories. According to the results of the research, the dimensions of designing a self-management model in order to realize the governance of human resources with an emphasis on the school of thought of shahid Qassem Soleimani in five categories: mental-psychological management (self-knowledge, self-evaluation, self-control, self-confidence and thinking power), physical-physiological management (physical movement), physical beauty and physical health), behavior-personality management (inner characteristics and communication characteristics), spiritual-belief management (spiritual-belief attitude and spiritual-belief behavior) and self-learning management (personal development and professional development).

Keywords: Self-Management, Martyr Haj Qasem Soleimani School of Thought, Human Resources Governance

---

1. Corresponding author: Assistant Professor, Department of Public Administration, Payam-e-Noor University, Tehran, Iran. Email: Skandarik@pnu.ac.ir

2. Department of Business Administration, Payam-e- Noor University, Tehran, Iran. Email: Shadiofjamshidi@gmail.com

3. Department of Economics, Payam-e-Noor University, Tehran, Iran. Email: Sheidajamshidii@gmail.com